

СКЛАДОВІ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

© 2025 ОЛЕКСАНДРЕНКО І. В.

УДК 336:631.162
JEL Classification: Q14

Олександренко І. В. Складові формування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств

Метою написання статті є визначення складових формування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств у контексті врахування особливостей їх діяльності та напрямів фінансового розвитку. В результаті аналізу підходів до трактування фінансового потенціалу визначено сутність фінансового потенціалу підприємства та виділено його ключові характеристики. Зважаючи на особливості діяльності, відображено головні проблемні аспекти в напрямку забезпечення високого рівня фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств. Систематизовано особливості діяльності сільськогосподарських підприємств, які характеризують достатній рівень їх фінансового потенціалу. Визначено етапи формування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств, кожний з яких зазначає певну сукупність дій, спрямованих на досягнення високих результатів у сфері його забезпечення: 1) етап формування ресурсів; 2) етап використання ресурсів; 3) етап накопичення ресурсів; 4) етап формування можливостей і перспектив. Відображено головні чинники впливу на визначення складових формування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств. Визначено складові формування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств, до яких віднесено: виробничу, збутову, експортну, бюджетно-податкову, інвестиційну, інфраструктурну, організаційну, інформаційну та кредитну складові. Здійснено короткий опис кожної із складових формування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств, що дозволить у майбутньому чітко розробити методiku його аналітичного дослідження з урахуванням усіх напрямів розвитку підприємства. Визначені складові формування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств дозволяють більш ґрунтовно підійти до встановлення ризиків і загроз у напрямку його забезпечення, а також слугують підґрунтям для розробки управлінських задач і шляхів їх вирішення.

Ключові слова: складові формування фінансового потенціалу, фінансовий потенціал, фінансовий потенціал сільськогосподарських підприємств, фінансові ресурси, фінансовий капітал.

Рис.: 3. Бібл.: 10.

Олександренко Ірина Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Луцький національний технічний університет (вул. Львівська, 75, Луцьк, 43018, Україна)

E-mail: iruna_oleks@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6613-8107>

UDC 336:631.162
JEL Classification: Q14

Oleksandrenko I. V. The Components of the Formation of the Financial Potential of Agricultural Enterprises

The aim of this article is to identify the components of the formation of the financial potential of agricultural enterprises in the context of taking into account the specifics of their activities and directions of financial development. As a result of analyzing approaches to interpreting financial potential, the essence of an enterprise's financial potential has been determined, and its key characteristics allocated. Considering the specifics of their activities, the main problematic aspects in ensuring a high level of financial potential of agricultural enterprises are reflected. The peculiarities of the activities of agricultural enterprises that characterize a sufficient level of their financial potential have been systematized. The stages of formation of the financial potential of agricultural enterprises have been identified, each specifying a certain set of actions aimed at achieving high results in ensuring it: 1) resource formation stage; 2) resource utilization stage; 3) resource accumulation stage; 4) stage of forming opportunities and prospects. The main factors affecting the determination of the components forming the financial potential of agricultural enterprises are highlighted. The components of forming the financial potential of agricultural enterprises have been identified, including: production, sales, export, budget and tax, investment, infrastructure, organizational, informational, and credit components. A brief description of each of the components forming the financial potential of agricultural enterprises has been provided, which will allow, in the future, for the clear development of a methodology for its analytical study, taking into account all areas of enterprise development. The identified components of forming the financial potential of agricultural enterprises enable a more thorough approach to identifying risks and threats in ensuring it, and also serve as a foundation for developing management tasks and ways to address them.

Keywords: components of financial potential formation, financial potential, financial potential of agricultural enterprises, financial resources, financial capital.

Fig.: 3. Bibl.: 10.

Oleksandrenko Iryna V. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Lutsk National Technical University (75 Lvivska Str., Lutsk, 43018, Ukraine)

E-mail: iruna_oleks@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6613-8107>

Формування фінансового потенціалу підприємства та його зростання є одним із головних аспектів будь-якого управлінського процесу, націленого на підвищення можливостей та перспектив розвитку. Високий рівень фінансового потенціалу підприємства є свідченням надійності, стабільності, платоспроможності та конкурентоспроможності суб'єкта господарювання. Загалом фінансовий потенціал як комплексна характеристика стану підприємства містить у собі окремі структурні компоненти, тобто певні складові, які впливають за кінцевий результат. Формування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств та його підтримання на високому рівні залежить від низки зовнішніх умов і чинників, що не завжди є контрольованими та передбачуваними з боку суб'єктів господарювання. Вагомим чинником забезпечення фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств є державна підтримка аграрного сектора економіки країни, яка проявляється у прямому чи непрямому фінансуванні даних суб'єктів господарювання в контексті підтримки їх фінансової стабільності та платоспроможності. Зважаючи на вищезазначене, для забезпечення високого рівня фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств необхідно детально вивчити усі складові формування фінансового потенціалу та виявити чіткі передумови їх зміни. Також варто врахувати, що особливістю забезпечення фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств є їх сезонна діяльність і висока залежність від природно-кліматичних умов, що відповідно генерує зміни в обсягах фінансування та джерелах залучення коштів.

Теоретичні аспекти визначення сутності та ролі фінансового потенціалу у розвитку підприємств відображали у своїй працях: В. Бова [5], А. Дараган [9], Г. Корнійчук [4], А. Костирко [1], О. Нагорнюк [3], І. Саух [2], О. Середа [1], О. Хринюк [5]. Особливості формування фінансового потенціалу підприємств аграрного сектора економіки відображали у своїй працях: А. Вдовенко [6], О. Вишневська [7], А. Костирко [7], О. Радченко [10] та інші. Зважаючи на відсутність єдиного підходу до визначення сутності фінансового потенціалу, а також до складових його формування, виникає потреба у подальших дослідженнях у цьому напрямку. Зокрема, підвищується увага до детального вивчення складових формування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств, які, зважаючи на специфіку діяльності, відчують постійну нестачу у фінансових ресурсах. Вивчення складових формування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств дозволить більш детально

розуміти усі практичні аспекти забезпечення його зростання, а також надасть можливість ґрунтовно проводити його оцінювання з урахуванням головних чинників, ризиків і загроз.

Фінансовий потенціал підприємства як економічна категорія немає однозначного визначення в економічній літературі. Проте усі напрацювання в цьому напрямку зводяться до того, що головною складовою фінансового потенціалу є фінансові ресурси підприємства. Окремі науковці під фінансовим потенціалом розуміють сукупність усього власного та залученого капіталу, а також можливості залучення фінансових ресурсів задля розвитку підприємства в умовах нестабільності зовнішнього середовища [1, с. 152]. Фінансовий потенціал розглядається як сукупність різних фінансових можливостей для розвитку підприємства, зумовлених обсягами його фінансових ресурсів, кадровим та інформаційним забезпеченням [2, с. 135]. Водночас фінансовий потенціал є відображенням системи управління фінансовими ресурсами підприємства в контексті досягнення тактичних і стратегічних задач фінансування майбутнього його розвитку [3, с. 42]. Широке і комплексне визначення фінансового потенціалу подає у своїй праці Корнійчук Г. Г. Автор трактує фінансовий потенціал як передумови підприємства залучати необхідний обсяг фінансових ресурсів і спроможність їх вчасно відшкодовувати за рахунок коштів, отриманих від реалізації програм, на які вони залучались [4, с. 74]. У цьому випадку можна свідчити, що фінансовий потенціал – це комплексна характеристика стану підприємства, за якого дотримується його фінансова стійкість, ефективність діяльності та платоспроможність.

Загалом, якщо зазначати сутність фінансового потенціалу, то тут варто розуміти не наявність фінансових ресурсів в певний період часу, а здатність підприємства швидко та з мінімальними затратами формувати і відтворювати необхідні ресурси [5].

Систематизуючи різні підходи, відображені у наукових працях, під фінансовим потенціалом підприємства в короткому значенні варто розуміти сукупність усіх можливостей залучати фінансові ресурси, їх ефективно використовувати для своєчасного повернення та зростання власного капіталу.

З огляду на сутність фінансового потенціалу, головними його характеристиками є:

- ✦ достатність фінансових ресурсів;
- ✦ забезпеченість необхідними оборотними та необоротними активами;
- ✦ оптимальна структура фінансового капіталу;

- ✦ фінансова стабільність і платоспроможність підприємства;
- ✦ раціональне та ефективне використання фінансових ресурсів, що гарантує високу рентабельність діяльності;
- ✦ безперебійний виробничий і збутовий процес;
- ✦ висока можливість залучення фінансових ресурсів на зовнішніх ринках.

Зважаючи на діяльність сільськогосподарських підприємств, яка значною мірою носить сезонний характер, основу їх фінансового потенціалу становить оптимальний розподіл фінансових ресурсів з метою забезпечення потреби у них протягом усього року. Це пояснюється тим, що сільськогосподарські підприємства, які переважно займаються рослинництвом, власні фінансові ресурси мають в період збирання та реалізації врожаю, а певні місяці, особливо зимовий період, можуть відчувати нестачу власних коштів і здійснювати залучення позикових коштів, повернення яких буде ускладнюватись відсутністю позитивних грошових потоків у період зниження товарообороту. Таким чином, для підтримання достатнього рівня фінансового потенціалу підприємств цього сектора необхідно правильно і раціонально розподіляти власні кошти і підтримувати платоспроможність протягом усього року. Враховуючи специфіку роботи аграрного сектора економіки, головна сутність фінансового потенціалу лежить в основі наявних можливостей сільськогосподарських підприємств здійснювати управлінський вплив на наявні чи залучені фінансові ресурси з метою нарощення їх обсягу та забезпечення ефективності діяльності [6].

Вишневська О. М. та Костирко А. Г. під фінансовим потенціалом сільськогосподарських підприємств розуміють: «сукупність наявних фінансових ресурсів і можливостей підприємства щодо їхнього подальшого нарощування шляхом своєчасної адаптації до зовнішніх і внутрішніх змін з урахуванням галузевих особливостей, рівня ділової активності, інвестиційної привабливості за умови забезпечення фінансової безпеки» [7, с. 16].

Фінансовий потенціал сільськогосподарських підприємств має певні особливості, обумовлені залежністю від земельних ресурсів і зовнішніх чинників впливу. Загалом особливості формування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств можна звести в певні групи: галузеві (зводяться до залежності від природно-кліматичних чинників, сезонної діяльності, тривалого операційного циклу, зношеності основних засобів); організаційні (організаційна структура управління та

життєвий цикл підприємства); управлінські (низький рівень фінансового менеджменту, відсутність довгострокових стратегій розвитку, висока частка дебіторської заборгованості); регіональні (регіональна аграрна політика, система оподаткування сільськогосподарських підприємств, недостатній рівень інвестиційної привабливості, зумовлений галузевими особливостями, різна родючість у ґрунтів у певних місцевостях, посилення монополізму зі сторони агрохолдингів) [7, с. 21].

Головними проблемними аспектами формування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств є:

- 1) високий операційний ризик, зумовлений зовнішніми чинниками;
- 2) нерівномірний розподіл грошових потоків у часі;
- 3) залежність від цінової політики;
- 4) часті зміни в податковому законодавстві щодо сплати податків аграріями, зокрема в сфері земельних ресурсів;
- 5) складні умови доступу до кредитних ресурсів;
- 6) недосконалість системи страхування операційної діяльності сільськогосподарських підприємств;
- 7) низький рівень використання цифрових технологій в управлінській діяльності;
- 8) обмеження експорту;
- 9) низькі ціни на готову продукцію в умовах зростання виробничих витрат.

Зважаючи на особливі умови ведення діяльності сільськогосподарських підприємств, нами виділено певні їх характеристики, які гарантують їм достатній рівень фінансового потенціалу, що відображено на рис. 1.

У процесі оцінювання рівня фінансового потенціалу та визначення напрямів його підвищення важлива роль належить виокремленню структурних компонентів — складових, що формують фінансову здатність підприємства функціонувати, розвиватися та протистояти загрозам і ризикам. Усі елементи фінансового потенціалу тісно взаємопов'язані між собою, а їхній вплив має як внутрішній, так і зовнішній характер.

Формування фінансового потенціалу відбувається поетапно, що дозволяє більш детально виявляти чинники впливу та визначати управлінські рішення в цьому напрямку. Основні етапи формування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств відображено на рис. 2.

Корнійчук Г. В. до структурних компонентів фінансового потенціалу підприємства відносить певні складові: організаційну (організаційна

Рис. 1. Характеристики достатнього рівня фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств

Джерело: авторська розробка.

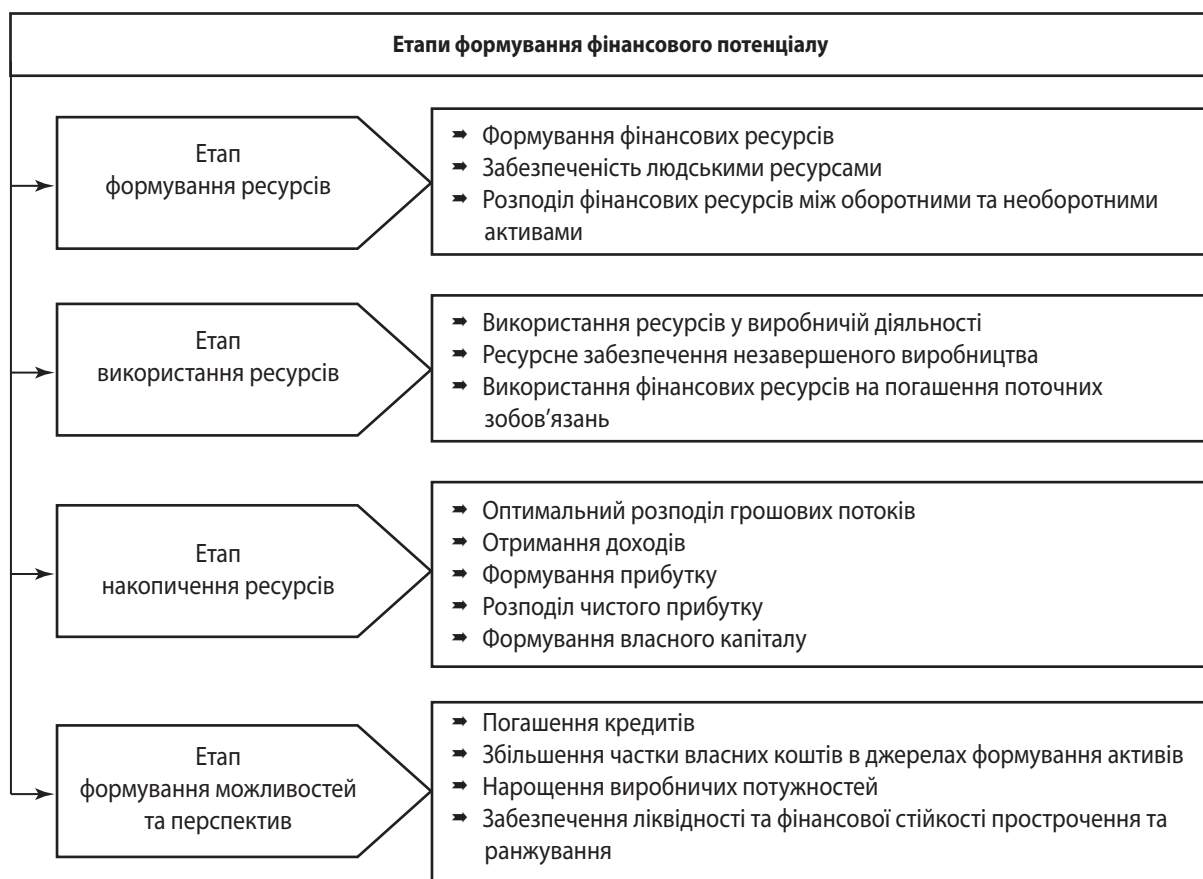

Рис. 2. Етапи формування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств

Джерело: авторська розробка.

структура управління, кадрове та інформаційне забезпечення); економічну (економічна політика та структура власності); ресурсну (забезпеченість власними, позиковими та залученими ресурсами і їх структура); інфраструктурну (розвиток фінансово-кредитної та інноваційної інфраструктури); інтелектуальну (здатність реалізовувати фінансові та організаційні інновації, здатність приймати ефективні рішення, наявність інтелектуальної власності) [4, с. 75]. Нагорнюк О. В. до елементів фінансового потенціалу включає: «інвестиційний потенціал підприємства, кадровий потенціал фінансової діяльності, організаційний потенціал фінансової діяльності, потенціал організаційної структури управління фінансовою діяльністю, інноваційний потенціал фінансової діяльності» [8, с. 75]. Дараган А. В. та Геворкян А. Ю., окрім ресурсної, інформаційної та організаційної складових, до складників фінансового потенціалу відносять аналітичний складник, який відповідає за своєчасний моніторинг фінансових показників з метою реалізації найбільш ефективних управлінських рішень [9, с. 57].

Щодо підприємств агросектора, то до складових їх фінансового потенціалу відносять: фінансові результати, бюджетний потенціал, бюджетні місцеві видатки, банківські кредити, страхові виплати, товарні кредити, обсяги залучених інвестицій, сальдо експортно-імпортних операцій, заощадження [10, с. 30]. Визначені складові фінансового потенціалу, на нашу думку, здебільшого можна трактувати як певні інструменти впливу на фінансовий потенціал суб'єктів аграрного сектора економіки.

Зважаючи на наявні дослідження та специфіку діяльності сільськогосподарських підприємств, структурні компоненти фінансового потенціалу повинні включати ті складові їх діяльності і розвитку, які впливають на поточні обсяги фінансових ресурсів та можливості їх зростання. Таким чином, при визначенні складових формування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств необхідно врахувати такі чинники: джерела формування фінансових ресурсів; напрями розподілу фінансових ресурсів; напрями здійснення операційної діяльності й отримані фінансові результати; особливості інвестиційної діяльності; оподаткування діяльності; управлінські аспекти забезпечення їх роботи; інформаційне забезпечення діяльності. Виділені складові формування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств відображені на рис. 3.

Кожна із виділених складових фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств

впливає на обсяги фінансових ресурсів і результат від їх використання, що зрештою зумовлює вплив на стабільність, платоспроможність.

Виробнича складова впливає на фінансовий потенціал з позиції обсягів виробництва, і вона є найбільш залежною від зовнішніх чинників та умов. В цьому аспекті найвагоміша залежність від зовнішніх чинників відзначається впливом природно-кліматичних умов (рослинництво) та різними видами захворювань (тваринництво). Зокрема, якщо підприємство забезпечує достатній обсяг виробництва при запланованих обсягах витрат, воно має змогу забезпечити високі обсяги доходів для отримання прибутку як головного джерела формування власних фінансових ресурсів. Виробнича складова є найбільш вагомою у процесі формування фінансового потенціалу, оскільки досягнення цілей на цьому етапі є запорукою успішного забезпечення позитивного впливу інших складових на рівень фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств. Головними чинниками впливу на виробничу складову підприємств сільськогосподарського виробництва є: обсяг виробництва, асортимент виробленої продукції, виробнича собівартість продукції, якість продукції.

Збутова складова фінансового потенціалу визначає можливості підприємств швидко реалізувати вироблену продукцію та отримати кошти, необхідні для подальшого фінансування операційної діяльності. Таким чином, чим більші можливості сільськогосподарських підприємств знайти ринки збуту, тим меншою буде потреба у додаткових залучених коштах для безперебійної діяльності. Водночас платоспроможність покупців гарантує своєчасне надходження коштів за реалізовану продукцію, оптимізує грошові потоки та знижує потребу у пошуку кредитних коштів, висока частка яких негативно відзначається на рівні фінансового потенціалу суб'єктів господарювання.

Експортна складова фінансового потенціалу зазначає вплив на обсяги фінансових ресурсів тих підприємств, які реалізують продукцію за кордон. Зокрема, налагоджена комунікація з покупцями за кордоном дає можливість сільськогосподарським підприємствам збільшувати виручку від іноземної валюти, вхідні грошові потоки та інші операційні доходи в умовах девальвації національної валюти. Відповідно, зростання експорту та своєчасне надходження коштів від реалізації зумовлює збільшення власних фінансових ресурсів та підвищення рівня фінансового потенціалу.

Бюджетно-податкова складова впливає на формування фінансового потенціалу з позиції забезпечення додаткових грошових надходжень на

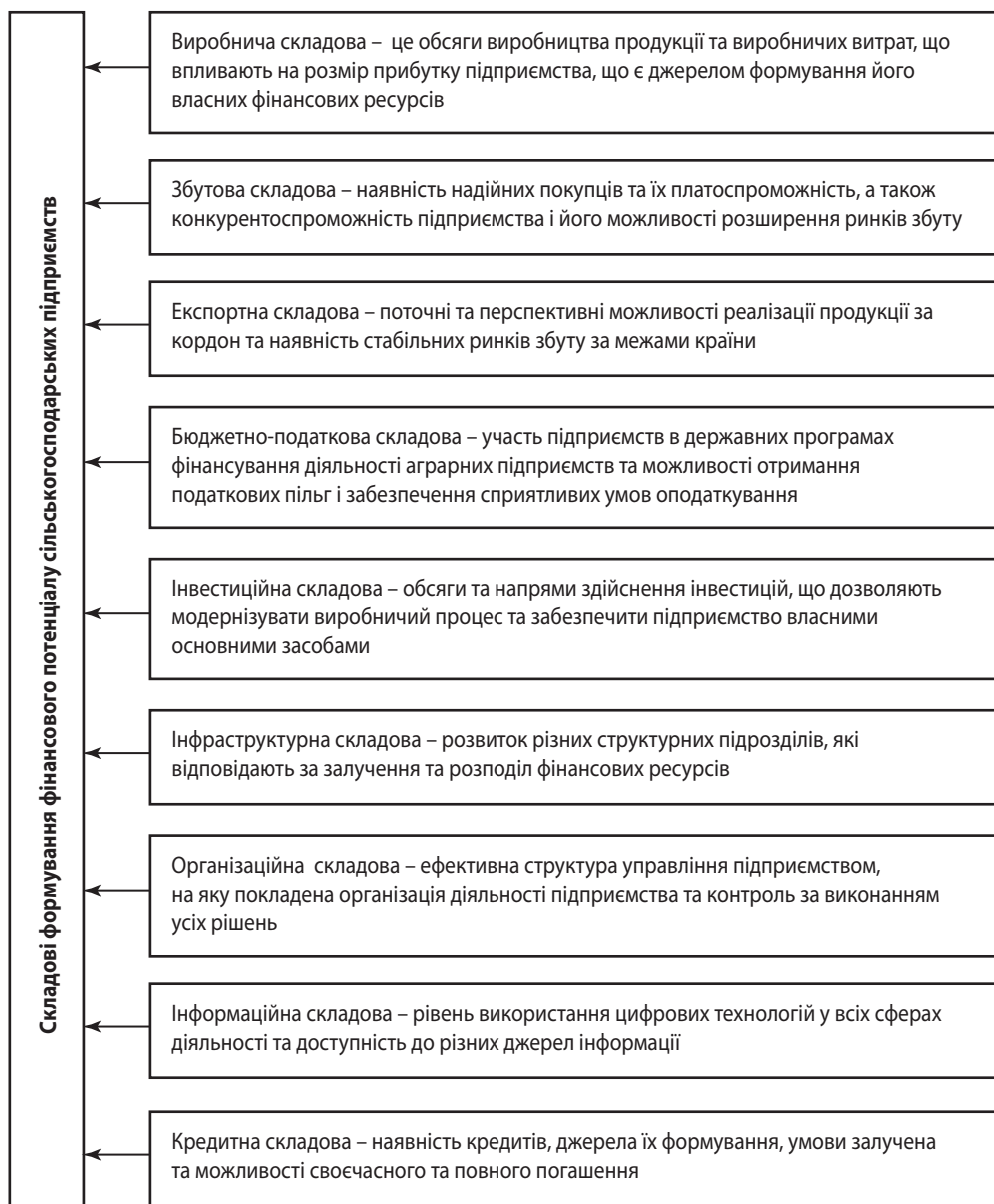

Рис. 3. Складові формування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств

Джерело: авторська розробка.

сільськогосподарські підприємства в результаті отримання державної безповоротної фінансової допомоги, а також в умовах надання різних податкових пільг. Сільськогосподарські підприємства, зареєстровані в державному аграрному реєстрі, мають змогу брати участь в різних державних програмах, спрямованих на розвиток аграрного бізнесу в країні, ініційованих Міністерством аграрної політики та продовольства України. Надходження коштів в межах державних програм значно підвищує можливість бізнесу бути фінансово спроможним і забезпечити себе необхідними активами. Надання податкових пільг, надає можливість агровиробникам мати більший запас власних фінансових ресурсів для провадження діяльності і відповідно підвищується фінансовий потенціал. Також на

зміцнення фінансового потенціалу впливає часткове бюджетне відшкодування вартості придбаних нових основних засобів сільськогосподарськими підприємствами, що відбувається через державні банки.

Інвестиційна складова є невід'ємною частиною формування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств в частині оновлення виробничих потужностей, що дозволить використовувати більш новітні технології, спрямовані на зростання продуктивності та зниження матеріальних витрат, а це, відповідно, зростання прибутку та власних джерел фінансування розвитку.

Інфраструктурна складова формування фінансового потенціалу відображає рівень розви-

тку різних відділів, підрозділів, що дозволяє правильно визначати потребу у фінансових ресурсах і раціонально їх розподіляти з метою підвищення можливостей вчасно виконувати усі фінансові зобов'язання.

Організаційна складова впливає на формування фінансового потенціалу в частині прийняття правильних управлінських рішень щодо залучення, використання та повернення фінансових ресурсів. Завдяки використанню ефективних підходів до управління сільськогосподарські підприємства мають змогу раціонально та оптимально розподіляти вхідні грошові потоки, щоб забезпечити платоспроможність протягом усього року, незалежно від сезонної діяльності. Водночас від якості управління залежать успіх сільськогосподарських підприємств на ринку банківських і товарних кредитів.

Інформаційна складова формування фінансового потенціалу відображає здатність швидко та в повному обсязі отримати аналітичні дані щодо поточного стану формування та використання фінансових ресурсів та здійснити якісну діагностику фінансових показників, необхідних для прийняття стратегічних рішень у контексті підвищення рівня фінансового потенціалу.

Кредитна складова формування фінансового потенціалу відображає наявність банківських чи товарних кредитів у джерелах фінансування діяльності та можливості їх залучення на зовнішніх ринках. Окрім цього, кредитна складова зазначає умови використання кредитів та витрати на їх обслуговування. Вплив кредитної складової на формування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств здебільшого має негативне значення, ніж позитивне. Це пояснюється тим, що наявність значної частки банківських кредитів у джерелах фінансування, зокрема з високими відсотковими ставками, знижує фінансову стабільність бізнесу та характеризує незадовільний рівень його фінансового потенціалу. Сільськогосподарські підприємства не часто використовують банківські кредити для фінансування діяльності, зважаючи на важкі умови їх отримання та обслуговування. Таким чином, варто зазначити, що кредитна складова формування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств здебільшого буде відображати кредиторську заборгованість перед різними контрагентами, що виступає джерелом формування оборотних засобів.

Кожна із вище зазначених складових фінансового потенціалу впливає на його формування і є об'єктом управління, націленого на стабілізацію фінансового стану та забезпечення фінансово-

го розвитку. Усі складові фінансового потенціалу взаємопов'язані між собою, і позитивний вплив однієї з них може компенсувати окремі негативні аспекти, спричинені іншими складовими. Зокрема, зниження доходів внаслідок низької урожайності ґрунтів (виробнича складова) негативно позначається на рівні фінансового потенціалу сільськогосподарського підприємства, однак надходження бюджетних коштів у межах програм підтримки аграріїв (бюджетно-податкова складова) здатне частково покрити збитки, отримані в цих умовах. Отримання банківських кредитів і наявність витрат на їх обслуговування (кредитна складова) погіршує рівень фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств. Однак якщо ці кредити спрямовані в інвестиційну діяльність, це дозволить оновити виробничі потужності та зменшити матеріаломісткість виробництва (інвестиційна та виробнича складова), і в цьому випадку рівень фінансового потенціалу буде підвищуватись.

На кожному конкретному підприємстві вплив тієї чи іншої складової на формування фінансового потенціалу буде відрізнятися. Зокрема, для малих сільськогосподарських підприємств більш вагома роль у формуванні фінансового потенціалу буде відводитись виробничій, збутовій, кредитній та бюджетно-податковій складовим. Щодо великих сільськогосподарських підприємств, то, крім тих складових, що притаманні малим суб'єктам господарювання, велику роль у формуванні фінансового потенціалу буде займати інфраструктурна, інформаційна та організаційна складові. Для суб'єктів сільського господарства, які мають ринки збуту за межами країни, важливий вплив на фінансовий потенціал буде відображати експортна складова.

Зважаючи на складові формування фінансового потенціалу, виділено певні напрямки фінансового розвитку сільськогосподарських підприємств, які є основою зміцнення їх фінансового потенціалу:

- ✦ забезпечення оптимальної структури джерел формування фінансових ресурсів на кожному етапі їх діяльності;
- ✦ використання банківських кредитів виключно для придбання основних засобів (транспортних засобів та обладнання);
- ✦ виконання усіх умов для отримання коштів у межах Державних програм фінансування діяльності аграрних підприємств;
- ✦ цільове використання бюджетних коштів, отриманих у межах Державних програм підтримки розвитку сільського господарства в Україні;

- ✦ забезпечення однакових термінів погашення дебіторської та кредиторської клієнтської заборгованості;
- ✦ здійснення інвестицій і забезпечення їх інноваційної спрямованості;
- ✦ раціональний розподіл фінансових ресурсів та їх використання в межах найбільш прибуткових напрямів;
- ✦ оптимізація грошових потоків за обсягами та в часі;
- ✦ обґрунтоване планування потреби у фінансових ресурсах та обґрунтування альтернативних шляхів їх формування;
- ✦ дотримання «золотого» «правила» фінансування балансу.

ВИСНОВКИ

Визначено, що фінансовий потенціал сільськогосподарських підприємств відображає поточне забезпечення їх діяльності фінансовими ресурсами, а також сукупність усіх можливостей залучати фінансові ресурси й ефективно їх використовувати з метою збільшення фінансового капіталу. Проведене теоретичне дослідження фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств дозволило визначити основні складові його формування та детально розкрити зміст кожної із них. Визначено складові формування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств складають підґрунтя для:

- 1) розробки методики аналітичного дослідження рівня фінансового потенціалу;
- 2) встановлення чинників впливу на формування фінансового потенціалу;
- 3) пошуку резервів підвищення рівня фінансового потенціалу в період погіршення результатів операційної діяльності (впливу зовнішніх чинників);
- 4) розробки управлінських рішень і відображення шляхів їх практичної реалізації;
- 5) складання стратегій фінансового розвитку суб'єктів господарювання. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Костирко Л. А., Середа О. О. Фінансовий потенціал як об'єкт фінансового регулювання розвитку суб'єктів господарювання. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2019. № 1. С. 149–157.
2. Саух І. Фінансовий потенціал підприємства як об'єкт стратегічного аналізу. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2017. № 1. С. 132–140.
3. Нагорнюк О. В. Щодо сутності фінансового потенціалу підприємства. *Бізнес Інформ*. 2017. № 10. С. 37–43.

4. Корнійчук Г. В. Структурні компоненти фінансового потенціалу агроформувань. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Вип. 11. С. 73–77.
5. Бова В. А., Хринюк О. С. Сутність фінансового потенціалу підприємства. *Актуальні проблеми економіки та управління: збірник наукових праць молодих вчених*. 2017. Вип. 11. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/22586>
6. Вдовенко Л. О. Ефективність управління активами – основа зростання фінансового потенціалу підприємств аграрного сектора економіки. *Економіка і суспільство*. 2022. Вип. 37. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-26>
7. Вишневецька О. М. Костирко А. Г. Фінансовий потенціал сільськогосподарських підприємств: теоретичні і практичні аспекти: монографія. Миколаїв: ФОП Швець В. М. 2017. 268 с.
8. Нагорнюк О. Систематизація елементів фінансового потенціалу підприємства торгівлі. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2017. № 6. С. 70–84.
9. Дараган А. В., Геворкян А. Ю. Формування складників фінансового потенціалу підприємства. *Економічний простір*. 2021. № 167. С. 55–58.
10. Радченко О. Д. Фінансовий потенціал сталого розвитку аграрного сектору. *Економіка АПК*. 2019. № 1. С. 27–38.

REFERENCES

- Bova, V. A., & Khryniuk, O. S. (2017). Sutnist finansovoho potentsialu pidpriemstva [The essence of the financial potential of the enterprise]. *Aktualni problemy ekonomiky ta upravlinnia: zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh*, 11. Retrieved from <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/225866>
- Darahan, A. V., & Hevorkian, A. Yu. (2021). Formuvannia skladnykiv finansovoho potentsialu pidpriemstva [Formation of components of financial potential of the enterprise]. *Ekonomichnyi prostir*, 167, 55–58.
- Korniichuk, H. V. (2017). Strukturni komponenty finansovoho potentsialu ahroformuvan [Structural components of the financial potential of agricultural formations]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*, 11, 73–77.
- Kostyrko, L. A., & Sereda, O. O. (2019). Finansovyi potentsial yak ob'ekt finansovoho rehuliuвання rozvytku sub'ektiv hospodariuvannia [Financial potential as an object of financial regulation of business entities development]. *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen*, 1, 149–157.
- Nahorniuk, O. (2017). Systematyzatsiia elementiv finansovoho potentsialu pidpriemstva torhivli [Systematization of elements of financial potential of a trade enterprise]. *Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo*, 6, 70–84.
- Nahorniuk, O. V. (2017). Shchodo sutnosti finansovoho potentsialu pidpriemstva [Regarding the essence

of the financial potential of the enterprise]. *Biznes Inform*, 10, 37–43.

Radchenko, O. D. (2019). Finansovyi potentsial staloho rozvytku ahrarnoho sektoru [Financial potential of sustainable development of the agricultural sector]. *Ekonomika APK*, 1, 27–38.

Saukh, I. (2017). Finansovyi potentsial pidpriemstva yak ob'ekt stratehichnoho analizu [Financial potential of the enterprise as an object of strategic analysis]. *Ekonomichnyi chasopys Skhidnoievropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky*, 1, 132–140.

Vdovenko, L. O. (2022). Efektyvnist upravlinnia aktyvamy – osnova zrostannia finansovoho potentsialu pidpriemstv ahrarnoho sektora ekonomiky [Efficiency of asset management is the basis for the growth of financial potential of agricultural enterprises]. *Ekonomika i suspilstvo*, 37. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-267>

Vyshnevskaya, O. M., & Kostyrko, A. H. (2017). *Finansovyi potentsial silskohospodarskykh pidpriemstv: teoretychni i praktychni aspekty* [Financial potential of agricultural enterprises: theoretical and practical aspects]. FOP Shvets V. M. Mykolaiv.

УДК 336.7: 338
JEL Classification: E44; G10
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-8-417-428>

МІНЛИВІСТЬ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ: ПРОБЛЕМАТИКА АНАЛІЗУ ВПЛИВУ ЗОВНІШНІХ ПОЛІТИЧНИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ ФАКТОРІВ

© 2025 САВЧЕНКО Р. О.

УДК 336.7: 338
JEL Classification: E44; G10

Савченко Р. О. Мінливість на фондовому ринку: проблематика аналізу впливу зовнішніх політичних та економічних факторів

Стаття присвячена аналізу мінливості на фондовому ринку в контексті змін політичної та економічної ситуації в країні, а також розробці послідовності оцінювання впливу на функціонування фондового ринку зовнішніх політичних і економічних факторів. Обґрунтовано актуальність обраної теми дослідження, враховуючи, що фондові ринки виступають одним із ключових індикаторів стану національної та світової економіки в сучасних умовах. Встановлено, що аналіз впливу зовнішніх політичних та економічних факторів на фондовий ринок, проведений своєчасно, може стати основою для розробки найбільш релевантних прогнозів подальшого його функціонування та розробки рекомендацій для широкого кола зацікавлених сторін (інвесторів, державних регуляторів і суб'єктів фінансового ринку). Доведено, що вплив зовнішніх факторів політичного й економічного характеру на фондовий ринок проявляється через реагування показників його функціонування на зміну політичної та економічної ситуації. Така реакція фондового ринку стає причиною мінливості значень показників, що характеризують його функціонування. Дослідження передбачало застосування методів динамічного аналізу, аналізу варіації, описового методу, статистичного аналізу. Застосування зазначених методів дозволило дослідити тенденції обсягів торгів фінансовими інструментами на операторах організованих ринків капіталу як одного з основних індикаторів функціонування фондового ринку, оцінити ступінь мінливості цього показника, виявити ключові події в політичній ситуації країни. Проаналізовано значення міжнародних рейтингів, що відображають суспільно-політичну ситуацію в країні, та показники динаміки економічних індикаторів функціонування національного господарства. Розроблено послідовність оцінювання впливу на фондовий ринок факторів політичного та економічного характеру, яка складається з етапів постановки цілі та завдань, підготовки інформаційної бази, калібрування та введення, аналітичного порівняння та інтерпретації. Застосування запропонованої послідовності дозволяє визначити напрямки і силу впливу зовнішніх політичних та економічних факторів. Висвітлено пріоритетні напрямки подальших розвідок в обраній сфері, що передбачають апробацію запропонованої послідовності оцінювання та розробку прогностичних моделей зміни показників функціонування фондового ринку з урахуванням виявлених на її основі закономірностей.

Ключові слова: фондовий ринок, фінансові інструменти, ринок капіталу, мінливість, зовнішні фактори.

Рис.: 2. **Табл.:** 5. **Бібл.:** 23.

Савченко Роман Олегович – аспірант кафедри підприємництва, торгівлі і логістики, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (вул. Кириличова, 2, Харків, 61002, Україна)

E-mail: Roman.Savchenko@emmb.khpi.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-6903-9925>